گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۵۳۴۶۶۵
سه شنبه ۲۶ خرداد ۱۴۰۵ ۱۵:۵۴

بررسی حقوقی و مسئولیت مدنی در قرارداد وکالت

در بعد اجتماعی، هرگونه رابطه ای که بر پایه تفویض اختیار و اعتماد متقابل شکل می گیرد، همواره نیازمند شفافیت و نظارت دقیق قانونی است. جامعه، آگاهی از حقوق متقابل در قراردادها را به عنوان یک ضرورت بنیادین برای جلوگیری از تضییع حق می شناسد؛ اجرای کامل و بدون انحراف قوانین در نظام حقوقی و قضایی، زمینه ساز محیطی است که در آن، افراد با اطمینان خاطر امور حساس خود را به متخصصان می سپارند و امنیت روانی جامعه تقویت می شود.

به گزارش سرویس گزارش خبر؛ در بعد اجتماعی، هرگونه رابطه ای که بر پایه تفویض اختیار و اعتماد متقابل شکل می گیرد، همواره نیازمند شفافیت و نظارت دقیق قانونی است. جامعه، آگاهی از حقوق متقابل در قراردادها را به عنوان یک ضرورت بنیادین برای جلوگیری از تضییع حق می شناسد؛ اجرای کامل و بدون انحراف قوانین در نظام حقوقی و قضایی، زمینه ساز محیطی است که در آن، افراد با اطمینان خاطر امور حساس خود را به متخصصان می سپارند و امنیت روانی جامعه تقویت می شود.

همان طور که در پرونده های قضایی نیز مشاهده می شود، ناآگاهی از مفاد قرارداد وکالت نه تنها باعث سردرگمی موکلین می شود، بلکه در صورت کوتاهی وکیل، خسارات جبران ناپذیری را به حقوق مادی و معنوی افراد وارد می سازد؛ که این امر به شدت با اهداف عدالت محور نظام قضایی مغایرت دارد.

تأثیرات عدم شفافیت در تعهدات وکیل و موکل تنها به طولانی شدن روند دادرسی محدود نمی شود و ابعاد آن عمیق تر است. تأخیر در اقدامات قانونی، در درجه اول، فشار سنگینی بر موکل وارد می آورد که برای احقاق حق خود به دستگاه قضا پناه آورده است؛ این امر، احساس ناعدالتی را در جامعه تقویت کرده و اعتماد عمومی به نهاد وکالت را تضعیف می کند.

با وجود چالش های موجود در پرونده های قضایی، بررسی مسئولیت مدنی وکلای دادگستری و تعهدات موکلین، یکی از ضرورت ها است که در این زمینه گفت و گویی با وکلای حقوقی مجموعه دادیار ۲۴ انجام شده است که به شرح ذیل است:

قرارداد وکالت در نظام حقوقی ما چه جایگاهی دارد؟

وکالت در تعریف اصطلاحی به معنای واگذار نمودن انجام امری به شخص دیگری است. از منظر علم حقوق، وکالت در دسته بندی عقود جایز قرار می گیرد. عقد جایز در عالم حقوق به این معناست که هر یک از طرفین وکیل یا موکل، هر زمان که اراده کند می تواند بدون نیاز به هیچ گونه تشریفات خاصی، قرارداد را بر هم زده و آن را فسخ نماید. با انعقاد این عقد، یک رابطه حقوقی میان طرفین ایجاد می گردد که تعهدات مشخصی را برای هر دو سو به همراه دارد.

تعهدات وکیل در برابر موکل شامل چه مواردی است؟

تعهدات شخص وکیل به دو دسته کلی تقسیم می شود. دسته اول، تعهدات عام است که بیشتر جنبه اخلاقی، وجدانی و حرفه ای دارد. از مهم ترین این موارد می توان به اقدام سریع و به موقع وکیل اشاره کرد. گاهی وکیل باید در یک بازه و مهلت قانونیِ محدود (مانند مهلت تجدیدنظر یا واخواهی) اقدام کند؛ اگر در این بازه کوتاه تعلل ورزد، موجب ورود ضرر و زیان به موکل می شود. تسلط کامل بر مواد قانونی، آرای وحدت رویه و داشتن تبحر و تجربه کافی نیز از دیگر تعهدات عام یک وکیل است.

دسته دوم، تعهدات خاص قانونی است که به صراحت در قانون بیان شده است؛ از جمله: تعهد به انجام دقیق موضوع وکالت، حفظ اسرار شخصی موکل، رعایت کامل مصلحت موکل در تمام اقدامات، و در نهایت بازگرداندن اموال، اسناد و حساب های مربوط به موکل پس از پایان کار.

قانون مدنی چه مجازات و مسئولیت هایی برای تعلل وکیل در نظر گرفته است؟

قانون گذار در مواد مختلفی از قانون مدنی به صراحت مسئولیت های وکیل را مشخص کرده است. بر اساس ماده ۶۶۶، هرگاه از تقصیر وکیل خسارتی به موکل وارد شود که عرفاً وکیل مسبب آن شناخته شود، وی مسئول جبران آن خواهد بود.

همچنین قانون گذار در ماده ۶۶۷ اشاره می کند که وکیل باید همواره مصلحت موکل را رعایت کند و از حدود اختیارات خود تجاوز ننماید. ارائه حساب مدت وکالت و رد اموال دریافتی (ماده ۶۶۸)، ممنوعیت اقدام انفرادی در صورت تعدد وکلا بدون اجازه مستقل (ماده ۶۶۹)، و ممنوعیت واگذاری پرونده به شخص ثالث بدون داشتن حق توکیل (ماده ۶۷۲ و ۶۷۳) از دیگر مواردی است که قانون گذار برای نظارت بر عملکرد وکیل وضع کرده است. در صورت بروز ضرر به دلیل دیرکرد یا عدم انجام تعهدات، موکل قانوناً حق فسخ قرارداد را دارد.

آیا در این قرارداد، موکل نیز تعهداتی بر عهده دارد؟

بله، قانون یک طرفه نیست. طبق مواد ۶۷۴ تا ۶۷۷ قانون مدنی، موکل ملزم به پذیرش و انجام تمامی تعهداتی است که وکیل در چارچوب اختیاراتش انجام داده است؛ البته موکل الزامی به پذیرش اقدامات خارج از عرف و اختیار وکیل ندارد.

علاوه بر این، پرداخت تمام وکمال هزینه های وکالتی (حق الوکاله) و مخارجی که وکیل شخصا در مراجع قضایی برای پرونده پرداخت کرده، بر عهده موکل است. میزان حق الوکاله تابع قرارداد بین طرفین است و اگر توافقی نباشد، بر اساس عرف تعیین می گردد. همچنین اگر مجانی بودن کار وکیل در قرارداد ذکر نشود، قانون عمل وکیل را «با اجرت» (نیازمند پرداخت دستمزد) محسوب می کند.

چند نوع وکالت در نظام حقوقی تعریف شده است؟

وکالت به فراخور نیاز افراد به چهار دسته تقسیم می شود:

۱. وکالت مطلق: واگذاری تمام امور به وکیل بدون نیاز به اجازه مجدد برای هر کار.

۲. وکالت مقید: محدود بودن وظیفه وکیل به یک کار معین و مشخص (مثل خرید خانه).

۳. وکالت قضایی: اعطای نمایندگی برای امور دادگاهی که مختص وکلای دادگستری است.

۴. وکالت مدنی یا غیرقضایی: دادن نمایندگی کاری یا اداری به شخصی که لزوماً پروانه وکالت ندارد، اما این شخص حق حضور در محاکم قضایی را نخواهد داشت.

قرارداد وکالت از چه طرقی به پایان می رسد؟

این قرارداد همیشگی نیست و از طریق هفت مورد منقضی می شود:

عزل وکیل
استعفای وکیل
فوت یکی از طرفین
جنون وکیل یا موکل
حجر (ممنوعیت تصرف در اموال) طرفین
از بین رفتن موضوع وکالت
انجام عملی توسط خود موکل که منافی با وکالت باشد.

آیا موکل می تواند هر زمان که خواست وکیل را برکنار کند؟

بله. با توجه به اینکه عقد وکالت یک عقد جایز است، مستند به ماده ۶۷۹ قانون مدنی، موکل می تواند هر زمانی که اراده نماید وکیل خود را عزل کند؛ مگر در شرایطی که عدم عزل وکیل (وکالت بلاعزل) طی شروطی در قرارداد امضا شده باشد.

اعلام عزل نیز به هر وسیله ای امکان پذیر است؛ اعم از ارسال اظهارنامه، نامه پستی، پیامک، ایمیل، نمابر یا پیغام شخصی. اما نکته کلیدی این است که خبر عزل حتماً باید به اطلاع وکیل برسد؛ در غیر این صورت، تمامی اقدامات وکیل تا پیش از شنیدن خبر عزل، کاملا نافذ و قانونی خواهد بود.